

ket a főruhatáros és a főszabásznő vezetik. Feloszlik férfi ruhatárra, női ruhatárra és varrodára. A kisebb fővárosi és vidéki színházaknál a szabóműhelyben az öltöztető szabók és az öltöztető nők dolgoznak délelőttönként.

Szacs vay Imre (esztelneki), színművész, a Nemzeti Színház örökös tagja, 1854 október 10-én született, a pestmegeyi Irsán, mint Szacs vay Ágostonnak, a keleti vaspálya felügyelőjének fia. A fővárosi színiiskolát végezte 1871-74. között. 1874. május 5-én már fellép Kolozsvárott, Feuillet: Juliájá-nak Maxim szerepében. A következő év augusztusában volt tanára, Szigligeti Ede, a Nemzeti Színházban is fellépteti a Báró és bankár Mirmont Arthurjában és Romeo szerepében. Ez a kísérlet szerződésre még nem vezetett és Sz. ismét vidéken játszott, főleg Kolozsvárt, hol hovatovább a legelsők közé emelkedett s különösen a shakespearei műsorban jutott jelentős feladatokhoz, már ott rendre eljátszhatta Hamlet, Macbeth, Othello szerepét.

1884-ben Paulay Ede újra meghívja vendégszínházra s febr. 18-án a Fourchambault-család Bernandjában mutatkozik be a pesti közönségnek. Március 16-ától szerződést nyer s e hó 21-én Sardou Fedorá-jának Ipanoff Loriszában már mint a színház tagja lép fel. A kritika eleinte tartózkodással fogadja, de már 1885 július 24-én első nagy shakespearei feladatában, az Othello címszerepében, jelentékeny méltánylásra talál. E szerepben huszonnégyszer lépett fel s közben sorra bemutatta hosszú shakespearei galériáját: a Macbeth Macduffjét, Antonius és Cleopatra Antoniusát, a Szentivánéji álom Theseusát, a Velencei kalmár Antonióját, Cymbelinet, a Téli rege Leontesét, a Vihar Prosperóját, Troilus és Cressida Achillesét, a Hamlet Claudiusát, a Julius Caesar Brutusát, Lear király címszerepét stb. Különösen az utolsó két alakítása vált emlékezetessé, ezekbe oly pompásan talált bele egyénisége, mint hüvelyébe a kard. Learje árnyalásban gazdag, de amellet tökéletes egységbe fogott alkotás volt, imponáló a lélek erejének s lenyűgöző a férfi méltóságának hiánytalan megéreztetésével.

Ilyennek ítélte a kritika már akkor is, midőn e szerepet 1888 augusztus 24-én először játszotta s ilyenek becsülte s magasztalta kerek negyedszázadon át, valameddig 1913. szeptember 29-én a színpadtól — ugyancsak ebben a legkiemelkedőbb szerepében — meg nem vált. Harmincnegyszer lépett fel benne (ez a szám a tragédia nemzeti színházi előadásainak épen egy harmadát jelenti), ahányszor kivüle senki és színpadon. A korok és divatok fölött álló nagy stilus szolgálta vele a színpadi naturalizmus évtizedeiben, midőn az együttes férfi-tagjai közül rajta kívül senki sem bírt a Jászai Mari tragikai páthoszához felemelkedni. E magaslaton állt Brutusa is, ez a valódi plutarchosi alak, a férfibecsületnek római értelemben vett jellemképe.

A színház modern játékrendjén is a talpig férfias alakok megszemélyesítésével vált ki legjobban. Említést érdemlő alakításai: a Kaméliás hölgy öreg Duvalja, a Hun utódok Hagenje, az Aranyember címszerepe, az Ármány és szerelem Millere, John Gabriel Borkmann, a Fény árnyai Bánhalmija, a Szigetvári vértanuk Szelim szultánja, az Erősebb Aurifaber Lőrince, a Nóra Günthere, stb. Rövidebb időn át játszotta Ádámot is az Ember tragédiájában, Jászai Elektrájá-nak tündöklése idején pedig nagy tekintélyt szerzett a klasszikus tragédia pedagógus-figurájának.

Egyénisége alapvonásait, az egyeneséget, hajthatatlanságot és önérzetet kitűnően érvényesítette a jellegzetesen magyar, karakán alakok rajzában. A paraszti rangosságot, a vidéki magyar rártiságot hajszálig találóan mutatta be pl. a Rang és mód Bannaijában, az Elnémult harangok Mózesében s a Föld híres aranypasztyjában.

De a magyar genre-ban mégis két valódi oligarcha alakkal volt legnagyobb sikere, a „Bánk bán” Peturjával meg a „II. Rákóczi Ferenc fogságá”-nak Bercsényi Miklósával. Ezekben a rangosság úri méltósággá, a rátartiság nyakas büszkeséggé emelkedett s a lelkekben valóban egy nemes, végzetsujtotta fajtának minden keserve hánykolódott. Peturja 1892-ben a Nemzeti Színház